

mobilnosti. Še zlasti izrazite so med vzhodnim in zahodnim delom države. Te razlike so na eni strani povezane z družbenogospodarskim razvojem in vzorci poselitve, na drugi pa z različnimi ukrepi prometne politike. Kot poseben prispevek v tem delu velja izpostaviti še izdelavo zemljevida zaposlitvenih zaledij večjih regionalnih središč, ki je zanimiva tudi z vidika aktualne razprave o oblikovanju druge ravni lokalne samouprave oziroma regionalizacije Slovenije.

Drugi del publikacije obravnava primere dobre prakse na nekaterih območjih, kjer je prišlo do precejšnjega izboljšanja ponudbe javnega potniškega prometa (Dol pri Ljubljani, Ankaran, Idrija, Nova Gorica). Z anketiranjem potnikov in njihovim štetjem je bilo ugotovljeno, da izboljšana ponudba javnega potniškega prometa sama po sebi še nima nujno odločilnega vpliva na večje povpraševanje po javnem prevozu in s tem posledično tudi na bolj trajnostne oblike mobilnosti, če ni obenem povezana tudi z drugimi prometnopolitičnimi ukrepi, pri čemer velja posebej izpostaviti omejevanje rabe osebnega avtomobila.

Avtorja sta obravnavo izredno zanimive, aktualne in kljub temu do sedaj slabo raziskane tematike sklenila s pripravo desetih priporočil za pripravo možnih ukrepov spodbujanja bolj trajnostnih oblik prevoza na delo in v šolo. Posebna vrednost teh »desetih zapovedi« je, da večina od njih ne zahteva večjih finančnih vložkov, kar pomeni, da so uresničljive tudi v razmeroma kratkem času. Na ta način publikacija ugotovitve poglobljenega raziskovanja spravlja neposredno v prakso, kar je pomemben prispevek k zmanjševanju različnih negativnih vplivov dnevne mobilnosti v Sloveniji.

Jani Kozina

Barbara Lampič:

Kmetijstvo v občini Ljubljana: relikv ali razvojni potencial

GeograFF 2

Ljubljana 2008: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Oddelek za geografijo, 125 strani, 41 preglednic, 17 zemljevidov, 18 grafikonov, 17 fotografij, ISBN 978-961-237-275-0

Bibliografska točkovna tekmovalnost, ki jo narekuje vse bolj razvejena in neizprosna metrika metodologije ugotavljanja znanstvene uspešnosti raziskovalcev, je očitno vzpodbudila tudi kolege na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani k uvedbi nove knjižne zbirke GeograFF, v kateri objavljajo poglobitvene izsledke njihovih raziskovalnih projektov. Ta na eni strani nekoliko prozaičen razlog pa je na drugi zagotovo garant za večjo prepoznavnost geografije znotraj prostorske, urbaniščne, okoljske, kmetijske in še kakšne strokovne srenje, saj so problemsko zasnovani izdelki objavljeni v privlačnih publikacijah s formatom 23,5 krat 16,5 cm, enotno oblikovanih in tiskanih v barvni tehniki, tako da jih bralec z veseljem vzame v roke. V pomoč so mu tudi seznama preglednic in slik ter stvarno kazalo na koncu publikacije in (žal nepopoln) seznam okrajšav na njenem začetku.

Prva številka GeograFFa z naslovom Prometno onesnaževanje ozračja z dušikovim dioksidom v Ljubljani je delo Mateja Ogrina, območje Ljubljane pa obravnava tudi druga knjiga iz zbirke, vendar je tokrat njena vsebina namenjena obravnavi stanja in razvojnih izzivov kmetijstva. Knjiga se zavestno osredotoča na ozemlje zunaj avtocestnega obroča, saj je problematiko zasebnega kmetijstva znotraj njega že leta 2002 podrobneje raziskal Drago Kladnik. Avtorica Barbara Lampič je poskrbela, da sta obe študiji metodološko primerljivi, kar potrjuje tudi primerjava njunih rezultatov, ki pa obenem razkrivajo naglo dinamiko prostorske in funkcijske preobrazbe kmetijstva na območju slovenskega glavnega mesta.

Na hrbtnišču publikacije lahko preberemo poudarke iz recenzije, ki sta jo pripravili urednica zbirke Metka Špes (ob njej je sourednik Darko Ogrin) in Ana Vovk Korže: »... *Delo predstavlja celovit, večplasten in tudi interdisciplinaren pogled na položaj in razvojne možnosti kmetijstva in kmetov na območju celotne Mestne občine Ljubljana. Kot model bo lahko uporabljeno tudi za sorodne raziskave v drugih slovenskih območjih, ki se soočajo na eni strani z urbaniimi pritiski, na drugi pa z zahtevami po proizvodnji kvalitetne hrane v mestnem zaledju. Obsežno na terenu pridobljeno gradivo ter analize na nivoju celotne občine poudarjajo tudi razlike med tremi značilnimi geografskimi in pridelovalnimi območji. Pomembno metodološko in vsebinsko nadgradnjo raziskave pa predstavlja še behavioristična študija, ki analizira odnos oziroma percepcijo kmetov do njihove dejavnosti in vizijo nadaljnjega razvoja...*«

Avtorica v predgovoru zgoščeno predstavlja namen in vsebino publikacije:

»... *Prostorska in funkcijska preobrazba ne le mest ampak tudi večjega dela podeželja se zadnja leta v Sloveniji odvija intenzivno in izjemno hitro. Pospešeno se spreminjajo poselitveni vzorci, poleg strukturnih pa prihaja tudi do funkcijskih sprememb prostora, naselij, objektov, nenazadnje tudi dejavnosti. Ljubljana kot slovenska prestolnica je procesom hitrega spreminjanja in prilagajanja dinamikam v razvoju še toliko bolj podvržena, zaradi moči državnega središča pa učinki vseh procesov segajo daleč izven meja samega mesta Ljubljane in tudi širšega območja občine.*

V vrtincu sprememb in mnogokrat povsem navzkrižnih interesov se je znašlo tudi kmetijstvo. Kot dejavnost, ki za svoje delovanje in obstoj potrebuje prostor oziroma obsežne površine kmetijskih zemljišč, je na območju urbanega in suburbanega prostora marsikje pomemben omejevalec širjenja klasičnih mestnih funkcij in značilne urbane podobe. Prostor kot najdragocenejša dobrina na območju mest je z vidika uveljavljenih kriterijev pri načrtovanju mest s kmetijsko rabo iracionalno izrabljen in onemogoča širitev tistih dejavnosti, ki so ključne za nadaljnji učinkovit urbani razvoj.

Postavlja se vprašanje, ali je temu v resnici tako. Ali mesto in njegov razvoj res izključujejo kmetijstvo kot enakovredno in v razvoju potrebno prostorsko dejavnost? Kako se sto problematiko spopada slovenska prestolnica in kakšen je odziv kmetov, ki so se znašli v primežu številnih pritiskov novodobnih zahtev, svoje tradicionalne navezanosti na zemljo in kmetijo, nove ponudbe in možnosti večkrat hitrega zaključka idr.?

Na ta in številna druga vprašanja smo iskali odgovore z raziskavo »Analiza in funkcijsko vrednotenje kmetijstva z vidika vplivov na naravne vire na območju celotne Mestne občine Ljubljana«, ki je potekala v letih 2006 in 2007 in jo je financirala Mestna občina Ljubljana. Težišče raziskave je bilo na obsežnem terenskem delu s poudarkom na anketiranju aktivnih kmetij celotne občine. Želeli smo dobiti kar najboljšo predstavo o trenutnih razmerah v kmetijstvu občine, o pridelovalnih pogojih, prevladujočih usmeritvah, najnovejših težnjah v razvoju, demografskih značilnostih kmetij, zemljiškoposestnih razmerah in drugih socioekonomskih potezah ter intenzivnosti kmetijske pridelave. Z analizo rabe tal, dodatnim kartiranjem

ter anketiranjem kmetov smo želeli opredeliti najnovejše procese v pokrajini, ki se odražajo v rabi tal. V raziskavo smo neposredno vključili 189 kmetij, po ocenah skoraj tretjino vseh aktivnih v občini ...».

Pri tem avtorica izpostavlja naslednje dileme prostorskega razvoja širšega območja Ljubljane in kmetijstva: Kakšen je trenutni položaj kmeta v Mestni občini Ljubljana? Katere kmetije so glede na pridelovalno usmeritev ter demografske in socioekonomske značilnosti še vnaprej sposobne opravljati svojo dejavnost? Katera območja občine so z vidika kmetijstva bolj perspektivna? Kateri tipi kmetij so okoljsko sporni in kje se kažejo glavni konflikti med kmetovanjem in okoljsko pomembnimi naravnimi viri? Kakšna je tržna naravnost obstoječih kmetij in kakšne vizije imajo kmetje o bodočem razvoju kmetijstva? Kateri mehanizmi in dejavniki odločilno vzpodbujajo oziroma zavirajo nadaljnji razvoj kmetijstva v Mestni občini Ljubljana? Ali Ljubljančani potrebujejo kmete v mestu in neposrednem zaledju?

Obravnava vsebine je razčlenjena na pet poglavij: Kmetijstvo v Ljubljani, Stanje in težnje v razvoju kmetijstva, Navzkrižja med naravnimi viri in kmetijsko rabo, Razvojni potenciali in perspektivnost kmetij ter Prihodnja umestitev kmetijstva v razvoj Mestne občine Ljubljana. Sledi jim daljši povzetek v angleškem jeziku.

Naj kot zanimivost omenim, da avtorica kot glavna razvojna potenciala izpostavlja trženje kmetijskih pridelkov in zelenjadarstvo, še zlasti tisto, vezano na pridelavo v zaščiteneh prostorih oziroma rastlinjakih. Nekoliko presenetljiva je ugotovitev, da delež ljubljanskih zemljišč v rastlinjakih dosega vsega 4,5 % vseh slovenskih, delež tovrstnih ljubljanskih pridelovalcev pa je kar 14 %. To kaže na manjšo specializiranost ljubljanskih pridelovalcev v intenzivno zelenjadarstvo, obenem pa razkriva, da se zaradi ugodnih prodajnih možnosti vrtnin številni kmetje vsaj v manjši meri odločajo tudi za gojenje vrtnin. Razveseljivo je, da se je okoljska ozaveščenost tovrstnih pridelovalcev v zadnjih nekaj letih opazno izboljšala.

Drago Kladnik

Valerija Babij, Mauro Hrvatin, Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Žiga Kokalj, Blaž Komac, Oto Luthar, Janez Mulec, Bojan Otoničar, Franci Petek, Metka Petrič, Andrej Seliškar, Miha Pavšek, Mimi Urbanc, Klemen Zakšek, Nadja Zupan Hajna (uredniki):

Kras: trajnostni razvoj kraške pokrajine

Ljubljana 2008: Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Založba ZRC, 337 strani, 499 fotografij, 48 preglednic, ISBN 978-961-254-096-8

